

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проєктної групи

А. Є. Голубов

(підпис)

(ініціали та прізвище)

« 31 » серпня 2020р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Вибірковий блок «Повітряне право»**

МІЖНАРОДНЕ ПОВІТРЯНЕ ТА КОСМІЧНЕ ПРАВО

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 08 Право
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 081 Право
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Право
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2020

Робоча програма «Міжнародне повітряне та космічне право»
для студентів за спеціальністю 081 «Право»,
освітньою програмою Право

« 31 » серпня 2020 р. – 20 с.

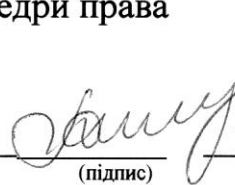
Розробник: Матвєєва А.В., доцент каф. права к.ю.н., с.н.с.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри права

Протокол № 1 від « 31 » серпня 2020 р.

Завідувач кафедри доктор юрид.наук, доцент
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Г. О. Спіцина
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 08 Право (шифр і найменування) Спеціальність : 081 Право Освітня програма: Право Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)	Цикл загальної професійної підготовки
Кількість модулів – 1		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 2		2020/2021
Індивідуальне завдання _____ (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – 64/150		7-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6,8		Лекції*
		32 години
		Практичні, семінарські*
		32 години
		Лабораторні*
		_____ годин
		Самостійна робота
		86 години
		Вид контролю
		іспит

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 64/86

* Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: надання студентам такого обсягу знань у галузі міжнародного повітряного та космічного права, який був би достатній для самостійного та компетентного орієнтування в сучасних умовах, прийняття обґрунтованих рішень з правових питань в межах своєї компетенції, розв'язання різноманітних практичних проблем, пов'язаних як з міжнародним повітряним правом, так і національним авіаційним законодавством, що можуть виникати в їхній майбутній професійній діяльності.

Завдання:

- розуміти повітряне право через його системні елементи: основні принципи, галузі, інститути та норми;
- вміти визначати риси й закономірності розвитку сучасного повітряного права;
- розуміти взаємозв'язок і взаємозалежність повітряного та інших галузей права на прикладі України;
- вміти чітко визначити місце й роль міжнародних організацій у сфері повітряного транспорту, механізм їх функціонування, юридичну силу прийнятих актів;
- вміти, керуючись текстами міжнародних угод, аналізувати зовнішню політику України та інших держав на предмет їх відповідності до цих норм;
- опанувати термінологію повітряного права.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати:**

- коло суспільних відносин, що регулюються авіаційним правом;
- норми чинного законодавства, практику його застосування, проблеми та напрями його вдосконалення в ринкових умовах;

уміти:

- орієнтуватися у системі джерел міжнародного повітряного та космічного права та знати їх особливості;
- аналізувати, самостійно тлумачити, узагальнювати та правильно застосовувати джерела міжнародного повітряного та космічного права у практичній діяльності, роз'яснювати їх зміст іншим;
- поважати, дотримуватися і правильно застосовувати норми міжнародного повітряного права в правозастосовній практиці;
- аналізувати норми міжнародних угод, проводити порівняння з нормами чинного законодавства України з питань авіаційної діяльності;
- аналізувати та узагальнювати положення законодавства України, що стосується її міжнародних обов'язків;
- правильно тлумачити положення міжнародних нормативно-правових актів з питань діяльності цивільної авіації;
- юридично правильно кваліфікувати відповідні факти і обставини, аналізувати правотворчу та правозастосовну міжнародну і національну практику з питань авіаційної діяльності;

- давати адекватну оцінку сучасним тенденціям у розвитку міжнародного повітряного права та національного повітряного законодавства.

Міждисциплінарні зв'язки: Міжнародне повітряне та космічне право не ізольоване від інших юридичних дисциплін. Його успішне засвоєння ґрунтується на знаннях, отриманих студентами під час опанування положень навчальних курсів «Транспортне право», «Повітряне право», «Міжнародне право», «Основи права Європейського Союзу». Водночас, вивчення міжнародного повітряного та космічного права стане основою для застосування студентами знань при проходженні навчальної і ознайомчої практики.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МІЖНАРОДНЕ ПОВІТРЯНЕ ПРАВО

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ, ДЖЕРЕЛА ТА ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНОГО ПОВІТРЯНОГО ПРАВА

Поняття та місце міжнародного повітряного права у системі права. Предмет і методи міжнародного повітряного права. Принципи міжнародного повітряного права України. Система міжнародного повітряного права.

ТЕМА 2. МІЖНАРОДНІ АВІАЦІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Міжнародний інституційний механізм у галузі цивільної авіації. Міжнародна комісія з аеронавігації. Міжнародна організація цивільної авіації. Аеронавігаційна комісія, Авіатранспортний комітет, Фінансовий комітет, Юридичний комітет, Комітет спільного фінансування, Комітет з питань незаконного втручання у діяльність цивільної авіації. Європейська конференція цивільної авіації. Європейська організація з безпеки аеронавігації. Африканська комісія цивільної авіації. Центральноамериканська організація з обслуговування аеронавігації. Латиноамериканська комісія цивільної авіації. Рада цивільної авіації арабських держав. Агентство з безпеки аеронавігації в Африці та на Мадагаскарі. Міжнародна асоціація повітряного транспорту. Міжнародна федерація асоціацій лінійних пілотів. Міжнародна спілка авіаційних страховиків. Міжнародне товариство авіаційного електрозв'язку. Міжнародна асоціація цивільних аеропортів. Інститут повітряного транспорту. Міжнародна федерація аеронавтики. Міжнародна федерація асоціацій диспетчерів управління

повітряним рухом.

ТЕМА 3. ПРАВОВИЙ СТАТУС ТА РЕЖИМ ВИКОРИСТАННЯ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ

Поняття повітряного простору. Порядок використання повітряного простору України. Класифікація повітряного простору. Правове регулювання використання повітряного простору.

ТЕМА 4. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОВІТРЯНОГО СУДНА ТА ЙОГО ЕКІПАЖУ

Загальна характеристика цивільної авіації. Правовий статус повітряного судна. Правовий статус екіпажу повітряного судна. Правове забезпечення діяльності аеродромів, аеропортів (злітно-посадкові майданчики для польотів легких повітряних суден). Правовий статус повітряних обслуговуючих суб'єктів.

ТЕМА 5. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ АВІАПЕРЕВЕЗЕНЬ

Система нормативно-правових актів, які регулюють здійснення міжнародних авіаперевезень. Структура правового забезпечення міжнародних перевезень авіаційним транспортом. Міжнародні конвенції у галузі міжнародного повітряного права. Національне законодавство України у галузі авіаційного транспорту.

ТЕМА 6. КОНВЕНЦІЙНІ МОДЕЛІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АВІАПЕРЕВІЗНИКІВ ТА ЕКСПЛУАТАНТІВ ПОВІТРЯНИХ СУДЕН

Поняття та форми відповідальності авіаперевізників та експлуатантів повітряних суден. Варшавська конвенція для уніфікації деяких правил щодо міжнародних повітряних перевезень. Монреальська тимчасова угода. Монреальської конвенції для уніфікації деяких правил повітряних перевезень. Договір міжнародного перевезення авіаційним транспортом. Конвенція 1952 р.

про шкоду, заподіяну іноземними повітряними суднами третім особам на поверхні.

Модульний контроль

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МІЖНАРОДНЕ КОСМІЧНЕ ПРАВО

ТЕМА 7. ПОНЯТТЯ, ДЖЕРЕЛА ТА ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНОГО КОСМІЧНОГО ПРАВА

Поняття та місце міжнародного космічного права у системі права. Предмет і методи міжнародного космічного права. Принципи міжнародного космічного права України. Система міжнародного космічного права.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНІ КОСМІЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Міжнародний інституційний механізм у космічній галузі. Комітет ООН з космосу. Управління ООН з використання космічного простору в мирних цілях. Міжнародний союз електрозв'язку. Міжнародне агентство з атомної енергії. Міжнародна організація супутникового зв'язку. Міжнародна організація морського супутникового зв'язку. Європейське космічне агентство.

ТЕМА 9. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Поняття космічного простору. Порядок використання космічного простору України. Класифікація космічного простору. Правове регулювання використання космічного простору.

ТЕМА 10. ПРАВОВИЙ СТАТУС КОСМІЧНИХ АПАРАТІВ ТА КОСМОНАВТІВ

Поняття та види космічних об'єктів. Реєстр космічних об'єктів. Страхування запуску космічного об'єкта. Спеціальний правовий статус космонавта. Екіпаж космічних об'єктів.

ТЕМА 11. ІНСТИТУТ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У МІЖНАРОДНОМУ

КОСМІЧНОМУ ПРАВІ

Поняття та види відповідальності у міжнародному космічному праві. Інститут абсолютної відповідальності. Космічна аварія, поняття та ознаки.

ТЕМА 12. ПРОБЛЕМА ТЕХНОГЕННОГО ЗАБРУДНЕННЯ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Космічне сміття. Захист космічного середовища: поняття, елементи та механізми захисту. Попередження виникнення космічного сміття. Безпека космічної діяльності.

Модульний контроль

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовного модуля і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Міжнародне повітряне право					
1. Поняття, джерела та принципи міжнародного повітряного права		2	2		5
2. Міжнародні авіаційні організації		4	3		6
3. Правовий статус та режим використання повітряного простору		2	2		6
4. Правовий статус повітряного судна та його екіпажу		2	2		6
5. Правове регулювання міжнародних авіаперевезень		4	4		6
6. Конвенційні моделі відповідальності авіаперевізників та експлуатантів повітряних суден		2	2		8
Модульний контроль	1		1		6
Разом за змістовим модулем 1		16	16		43
Модуль 2					

Змістовий модуль 2. Міжнародне космічне право					
7. Поняття, джерела та принципи міжнародного космічного права		2	2		5
8. Міжнародні космічні організації		4	3		6
9. Правовий режим космічного простору		2	2		6
10. Правовий статус космічних апаратів та космонавтів		2	2		6
11. Інститут відповідальності у міжнародному космічному праві		4	4		8
12. Проблема техногенного забруднення космічного простору		2	2		6
Модульний контроль	1		1		6
Разом за змістовим модулем 2		16	16		43
Усього годин	150	32	32	-	86

5. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом	

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття, джерела та принципи міжнародного повітряного права	2
2	Тема 2. Міжнародні авіаційні організації	3
3	Тема 3. Правовий статус та режим використання повітряного простору	2
4	Тема 4. Правовий статус повітряного судна та його екіпажу	2
5	Тема 5. Правове регулювання міжнародних авіаперевезень	4
6.	Тема 6. Конвенційні моделі відповідальності авіаперевізників та експлуатантів повітряних суден	2

	Модульний контроль	1
7.	Тема 7. Поняття, джерела та принципи міжнародного космічного права	2
8.	Тема 8. Міжнародні космічні організації	3
9	Тема 9. Правовий режим космічного простору	2
10	Тема 10. Правовий статус космічних апаратів та космонавтів	2
11	Тема 11. Інститут відповідальності у міжнародному космічному праві	4
12	Тема 12. Проблема техногенного забруднення космічного простору	2
	Модульний контроль	1
	Разом	32

7. Теми лабораторних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом	

8. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття, джерела та принципи міжнародного повітряного права	5
2	Тема 2. Міжнародні авіаційні організації	6
3	Тема 3. Правовий статус та режим використання повітряного простору	6
4	Тема 4. Правовий статус повітряного судна та його екіпажу	6
5	Тема 5. Правове регулювання міжнародних авіаперевезень	6
6	Тема 6. Конвенційні моделі відповідальності авіаперевізників та експлуатантів повітряних суден	8
7	Підготовка до модульного контролю	6
8	Тема 7. Поняття, джерела та принципи міжнародного космічного права	5
9	Тема 8. Міжнародні космічні організації	6
10	Тема 9. Правовий режим космічного простору	6
11	Тема 10. Правовий статус космічних апаратів та	6

	космонавтів	
12	Тема 11. Інститут відповідальності у міжнародному космічному праві	6
13	Тема 12. Проблема техногенного забруднення космічного простору	8
	Підготовка до модульного контролю	6
	Разом	86

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальні заняття навчальним планом не передбачені.

10. Методи навчання

Проведення аудиторних лекційних, семінарських (практичних) занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні, навчальні посібники), підручниками, електронним ресурсом.

11. Методи контролю

Проведення поточного контролю, письмового модульного контролю, фінальний контроль у вигляді заліку.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Модуль 1			
Змістовний модуль 1			
Робота на лекції	0...0,5	8	0...4
Робота на практичних заняттях	0...2	8	0...16
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Модуль 2			
Змістовний модуль 2			
Робота на лекції	0... 0,5	8	0...4
Робота на практичних заняттях	0...2	8	0...8
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Виконання РК	0...10	1	0...10

Відповідно до п. 3.2. Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів у Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» студенту можуть призначатися бали за інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, які нараховуються та можуть бути враховані у загальній оцінці за семестр. Бали зокрема можуть призначатися за такі активності, пов'язані з навчальною дисципліною, як:

- участь у науковому комунікативному заході (конференції, семінарі, круглому столі тощо) із написанням тез наукової доповіді за предметом навчальної дисципліни (20 балів);
- участь у другому турі Всеукраїнської олімпіади відповідного напрямку (20 балів);
- участь (прослуховування) не менше у 5 вебінарах, пов'язаних з навчальною дисципліною (3-15 балів);
- участь у тренінгу, пов'язаному з навчальною дисципліною (15 балів);
- проходження он-лайн курсу, пов'язаного з навчальною дисципліною (20 балів);
- участь та отриманні рейтингового місця у тематично пов'язаному із предметом навчальної дисципліни студентському конкурсі (30 балів);
- розробка та створення дидактичного матеріалу за тематикою предмету навчальної дисципліни (15 балів) (підтвердження - дидактичний матеріал);
- проведення правоосвітнього заходу із учнями шкіл та інших навчальних закладів за тематикою навчальної дисципліни (20 балів);
- написання реферату (5 балів);
- участь у не менше заходах, що проводяться студентськими професійними об'єднаннями за спеціальністю (5-15 балів);
- інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, за попереднім погодженням із науково-педагогічним працівником, який викладає навчальну дисципліну.

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з тестового завдання (10 балів), двох теоретичних питань (40 балів) і двох практичних (50 балів).

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг **знань** для одержання позитивної оцінки: поняття, предмет, метод, принципи, функції та джерела транспортного права; поняття, види, зміст транспортних правовідносин, підстави їх виникнення, зміни та припинення, а також особливості правового статусу їх учасників (юридичних, фізичних осіб та ін.); поняття транспортної послуги, поняття ринку

транспортних послуг, правовий статус суб'єктів ринку транспортних послуг; державне регулювання перевезень; особливості правового регулювання окремих видів транспортних відносин; категорійний апарат транспортного права; особливості структури транспортного законодавства України; поняття та напрямки національної транспортної політики; правові засади державного регулювання розвитку транспортного комплексу України; поняття та структура транспортної системи України, форми і методи управління транспортом; сучасний стан науки транспортного права.

Необхідний обсяг **вмінь** для одержання позитивної оцінки: володіти первинними навиками вирішення юридичних питань, що викликаються конфліктом інтересів учасників транспортних правовідносин; орієнтуватися у системі чинного транспортного законодавства; коректно застосовувати категорії транспортного права самостійно поповнювати, систематизувати і застосовувати правові знання.

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Несистематичне відвідування занять Відсутність на заняттях без поважних причин. Не достатньо висока активність студентів під час аудиторних занять. Засвоєння окремих положень змістового модулю. Неповні відповіді, допущення помилок при розв'язанні задач. Не достатнє знання категорій господарського права. Певні складності при застосуванні нормативних актів з господарського законодавства. Невпевнені навички публічного представлення матеріалу. Показати мінімум знань та умінь.

Добре (75-89). Систематичне відвідування аудиторних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин. Достатньо висока активність студента під час аудиторних занять, наявність конспекту лекцій з навчальної дисципліни. Засвоєння основних положень тем змістових модулів, допущення незначних помилок при розв'язанні задач, уміння орієнтуватися у системі нормативних актів з господарського законодавства, обізнаність із постановами та роз'ясненнями вищих судових інстанцій. Засвоєння категорій господарського права та здатність коректна оперувати ними. Здатність публічно представити матеріал.

Відмінно (90-100). Систематичне відвідування аудиторних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин. Висока активність роботи під час аудиторних занять (лекційних, семінарських, практичних робіт), наявність

якісного, повного конспекту лекцій. Засвоєння всього матеріалу тем змістового модулю. Повні та обґрунтовані відповіді при розв'язанні задач. Знання категорій господарського права та здатність вільно та коректно оперувати ними. Уміння опрацьовувати та застосовувати нормативні акти господарського законодавства. Обізнаність із постановами та роз'ясненнями вищих судових інстанцій. Вміння мислити узагальнено, здатність публічно представляти матеріал.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

12.4 Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>).

13. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій.
2. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД);

14. Рекомендована література

1. Конвенція про Міжнародну цивільну авіацію (Чикаго, 1944 року).
2. Конвенція про злочини та інші акти, вчинені на борту повітряних суден (Токіо, 1963 року).
3. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (Гаага, 1970 року).

4. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, що спрямовані проти безпеки цивільної авіації (Монреаль, 1971 року).
5. Протокол про боротьбу з незаконними актами насильства у міжнародних аеропортах цивільної авіації (Монреаль, 1988 року).
6. Конвенція про маркування пластичних вибухових речовин з метою їх виявлення (Монреаль, 1 березня, 1991 року).
7. Резолюція 2309 (2016). Ради Безпеки ООН, 7775 засідання від 22.09.2016 року.
8. Додаток 17 «Міжнародні стандарти та рекомендована практика. Безпека. Захист міжнародної цивільної авіації від АНВ» (11 видання, липень 2020 року).
9. Керівництво з авіаційної безпеки (Документ 8973 ICAO, 11-те видання, 2019 року).
10. Керівництво з виконання положень по безпеці Додатка 6 ICAO (Дос. 9811, видання 1, 2002 року).
11. Людський фактор в системі заходів безпеки ЦА (ICAO, Дос 9808, видання 1, 2002 року, AN/765).
12. Довідкове керівництво з проведення перевірок з питань забезпечення авіаційної безпеки (ICAO, Дос 9807, видання друге, 2016 року).
13. Керівництво по дистанційно пілотованим авіаційним системам (ДПАС) (ICAO, Дос 10019, видання 1, 2015 року, AN/507).
14. Керівництво з виконання положень Додатка 6, що стосуються авіаційної безпеки (ICAO, Дос 9811, видання 1, 2002 року, AN/766).
15. Регламент (ЕС) № 300/2008 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2008 року про загальні правила у сфері авіаційної безпеки цивільної авіації та скасування Регламенту (ЕС) № 2320/2002
16. Регламент Європейської Комісії (EU) 2015/1998 від 5 листопада 2015 року про встановлення детальних заходів з імплементації загальних основних стандартів авіаційної безпеки
17. Регламент Європейської Комісії (ЕС) № 1254/2009 від 18 грудня 2009 року про встановлення критеріїв, що дозволяють державам-членам відступати від загальних основних стандартів авіаційної безпеки цивільної авіації та приймати альтернативні заходи безпеки
18. Політика ЄКЦА в сфері авіаційної безпеки (Документ № 30 ЄКЦА (частина II), 13-те видання/травень 2010 року, поправка 11 – травень 2019 року)

Навчально-методична література

1. Гіжевський В.К. Транспортне право України: Підручник / В.К. Гіжевський, Е.Ф. Демський, А.В. Мілашевич. - К.: Атіка, 2010. - 200 с.
2. Транспортне право України: Навч. посібник / Демський Е.Ф., Гіжевський В.К., Демський С.Е., Мілашевич А.В.; За заг. ред. В.К. Гіжевського, Е.Ф. Демського - К.: Юрінком Інтер, 2002.- 416 с.
3. Хозяйственное право: Учебник / В.К. Мамутов, Г.Л. Знаменский, К.С.

Додаткова література:

1. Правила перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні: Затв. Наказом Міністерства транспорту України від 14 жовтня 1997р. // Офіційний вісник України.-1998.-№ 17. С. 283.
2. Положення про Головну державну технічну інспекцію міського електротранспорту: затв. Постановою КМУ від 6.02.1997р. № 149
3. Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу і пошти залізничним транспортом України, затвердженого наказом Мінтрансу України від 28.07.98г.,
4. Правила дорожнього руху: затв. Постановою КМУ від 10.10.2001 р. № 1306
5. Порядок обслуговування громадян залізничним транспортом, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 19.03.97г.
6. Порядок проведення конкурсу на перевезення пасажирів автомобільним транспортом: затв. Постановою КМУ від 02.11.96г. №1346,
7. Про національного автомобільного перевізника: затв. Постановою КМУ від 11.07.94г. №475,
8. Про заходи по створенню безпечних умов для міжміських і міжнародних перевезень автомобільним транспортом: затв. Постановою КМУ від 18.08.94г. №567
9. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з перевезень вантажів залізницею: Роз'яснення президії Вищого арбітражного суду України від 20 листопада 1992р. №01-6/1395 // Збірник роз'яснень Вищого арбітражного суду України.-К.: Юрінком Інтер, 1998.-С.13. [З наступними змінами і доповненнями.]
10. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з перевезень вантажів автомобільним транспортом: Роз'яснення президії Вищого арбітражного суду України від 21 липня 1992р. №01-6/856 // Збірник роз'яснень Вищого арбітражного суду України.-К.: Юрінком Інтер, 1998.-С.24. [З наступними змінами і доповненнями.]
11. Про Комплексну програму утвердження України як транзитної держави у 2002-2010 роках: Закон України від 07.02.2002р. // Відомості Верховної Ради. - 2002.-№24.-Ст. 166.
12. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 06.04.2000р. // Відомості Верховної Ради. - 2000. - № 28. - Ст.222. [З наступними змінами і доповненнями.]
13. Про транзит вантажів: Закон України від 20.10.1999 р. // Відомості Верховної Ради. - 1999 - № 51. - Ст. 446. [З наступними змінами і доповненнями.]

14. Про практику застосування судами України законодавства у справах про транспортні злочини: Постанова Пленуму Верховного суду України від 24.12.1982 р. № 7.

15. Положення про Міністерство транспорту України: затв. Указом Президента України від 11 травня 2000 року N 678/2000р. із змінами і доповненнями

16. Положення про Державний департамент автомобільного транспорту: затв. Постановою КМУ від 30.03.2000г. №586, з подальшими змінами і доповненнями.

17. Положення про Державний департамент авіаційного транспорту: затв. Постановою КМУ від 29.03.2000 р. № 573 , з подальшими змінами і доповненнями.

18. Положення про Державний департамент морського і річкового транспорту: затв. Постановою КМУ від 30.03. 2000 р. №584, з подальшими змінами і доповненнями.

19. Положення про Державну адміністрацію залізничного транспорту України: затв. Постановою КМУ від 29.02.1996 р. № 262, з подальшими змінами і доповненнями.

20. Булгакова І. В. Поняття та значення договору залізничного перевезення вантажів за законодавством України // Вісник господарського судочинства. – 2001, №1. - С. 164-167.

21. Быков А. Г., Половинчак Д. И., Савичев Г. П. Комментарий к уставам автомобильного транспорта союзных республик.-М.: Юрид. лит., 1978. - 232 с.

22. Гіжевський В. К., Мілошевич А.В. Правове регулювання транспортною системою України,- К.,2000. - 141с.

23. Демский Э.Ф. Транспорт, пассажир, право.- К.: Об-во «Знание», 1987. - 48с.

24. Договоры перевозки железнодорожным и автомобильным транспортом / В.В. Васькин, М.П. Горбунов, В.В. Качанова, Д.В. Рузанова. -Куйбышев: КГУ, 1987.- 90с.

25. Егiazаров В. А. Транспортное право: Учеб. пособие. - М: Юрид. лит., 1999.- 416 с.

26. Законодавство України про дорожній рух // Бюлетень законодавства і юридичної практики України; Упоряд. Е. Ф. Демський.- К.,2000.- № 10.- 416 с.

27. Законодавство України про залізничний транспорт // Бюлетень законодавства і юридичної практики України; Упоряд. Е. Ф. Демський.-К.,1998.- №12 .-320с.

28. Зобов'язальне право: теорія і практика: Навч. Посібник /За ред. О.В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 912 с.

29. Лопатина Н.Ф. Единая транспортная система (хозяйственно - правовые аспекты). – М: Наука, 1988. - 160с.

30. Луць В.В. Контракты у підприємницькій діяльності. – К.: Юрінком, Інтер, 1999. – 560 с.

31. Мешера В.Ф. Морское право. Условия перевозок грузов. – Л., 1960.

32. Садиков О.Н. Правовое регулирование международных перевозок. - М., 1981

33. Сиваков О.В., Новосельцев А. Б., Ермолаев В.Г., Моковский Ю. Б. Транспортное право: Учеб. пособие. – М.: «Былина», 2000.- 416с.

34. Сунцов В.В. Транспортное право Украины: Сборник нормативных актов. – Харьков, 1998.

35. Шелухин Н. Д. Преодолеть узковедомственный подход к регулированию деятельности железнодорожного транспорта // Право Украины. – 2000. – №3. – С.95-97.

1. Актуальные вопросы международного воздушного права. М.: Междунар. отношения, 1973.
2. Бордунов В. Д. Процесс становления и развития международного воздушного права.— В кн.: Международное сотрудничество и международное право. М.: ИГПАН, 1977.
3. Брылов А., Малеев Ю, ИФАЛПА — федерация пилотов.— Гражданская авиация, 1973, № 3;
4. Бурмистров М. М. Фрахтование судов и внешнеторговые транспортные операции. М.: Транспорт, 1975.
5. Бордунов В. Д., Котов А.И., Малеев С.Н. Правовое регулирование международных полетов гражданских воздушных судов. М., 1988.
6. Верещагин А. Н. Международное воздушное право, М., ИМО, 1966.
7. Верещагин А. Н. Международная организация гражданской авиации (ИКАО). М.: РИО МГА, 1969.
8. Верещетин В.С. Международное воздушное право. Проблемы международно-правового регулирования воздушных сообщений. М., 1966.
9. Грабарь В. Э. История воздушного права. М., 1927, вып. 1.
10. Дежкин В.Н. Правовое регулирование международных воздушных сообщений. М., 1987.
11. Егоров К. Ф. Договор фрахтования и перевозки грузов по иностранному праву: Автореф. дис. д-ра юрид. наук. Л., 1965.
12. Зарзар В. А. Современное состояние воздушных средств как предпосылок развития воздушного права.— В кн.: Вопросы воздушного права, М., 1930, вып.1.
13. Зарзар В. А. Международное публичное воздушное право.—В кн.: Вопросы воздушного права, М., 1930, вып. 1.
14. Калпин А. Г. Чартер. М.: Транспорт, 1978, с. 63.
15. Карташкин В. Л. Международная защита прав человека. М.: Междунар. отношения, 1976.
16. Кейлин А. Д. Правовое положение командира гражданского воздушного судна.— В кн.: Вопросы воздушного права, М., 1930, вып. 2.
17. Кельман Е. И. Новые проекты международно-правового регулирования ответственности воздушного перевозчика перед третьими лицами.— В кн.: Вопросы воздушного права, М., 1930, вып. 2.
18. Коваленко И. И. Международные неправительственные организации. М.,

- Междунар. отношения, 1976, с. 97—120.
19. Колосов Ю. М. Международно-правовая борьба с актами незаконного вмешательства в деятельность гражданской авиации.— В кн.: Актуальные вопросы международного воздушного права. М.: Междунар. отношения. 1973.
 20. Коровин Е. А. Проблемы воздушной оккупации в связи с правом на полярные пространства.— В кн.: Вопросы воздушного права, М., 1930, вып. 1.
 21. Курс международного права. В 6-ти т. М.: Наука, 1967, т. 1;
 22. Курс международного права. М.: Междунар. отношения, 1972.
 23. Лахтин В. Л. Обзор современного развития воздушного права и его тенденций.— Вопросы воздушного права, М., 1930, вып. 2.
 24. Люблинский Л. И. Преступления в области воздушного транспорта.— В кн.: Вопросы воздушного права. М., 1930, вып. 2.
 25. Малеев Ю. Н., Игнатова Н. С. Безопасность международной аэронавигации при аренде воздушных судов.— Правоведение, 1978, № 4
 26. Малеев Ю. Н. Международное воздушное право. Вопросы теории и практики. М., 1986.
 27. Матвеев Г. К. Основания гражданско-правовой ответственности. М.: Юрид. лит.. 1970, с. 254—255, 270—271.
 28. Мен. Е. М. Вопросы воздушного страхования.— В кн.: Вопросы воздушного права, М., 1930, вып. 1;
 29. Международное воздушное право / Под ред. А. П. Мовчана. Кн. 1 и 2. М., 1980—1981.
 30. Международные транспортные организации. М., 1987.
 31. Мовчан А. П. Кодификация и прогрессивное развитие международного права. М.: Юрид. лит., 1972.
 32. Овчинников В. П. Актуальные проблемы деликтной ответственности в международном воздушном праве.— В кн.: Международное сотрудничество и международное право. М.: ИГПАН, 1977 г.
 33. Остроумов Н. Н. Типы воздушного чартера при международных авиаперевозках.— В кн.: Наука и техника гражданской авиации: научн-техн. реф. сб. Сер.: Междунар. сотрудничество. М.: ГосНИИгражд. авиации, ЦНТИ, 1979. № 1.
 34. Перетерский И. С. Содержание и система воздушного права.— В кн.: Вопросы воздушного права, М., 1930, вып. 1.
 35. Перетерский И. С. Парижская конвенция 1925 г. об ответственности предприятий воздушных сообщений перед пассажирами и грузовладельцами.— В кн.: Вопросы воздушного права, М., 1930, вып.
 36. Петухов Г. И. Аэропорты и их эксплуатация. М.: Транспорт, 1980.
 37. Усенко Е. Т. Теоретические проблемы соотношения международного и внутригосударственного права.— В кн.: Советский ежегодник международного права. 1978. М.: Наука, 1979.

11. Інформаційні ресурси

1. Сайт Організації Об'єднаних Націй. Режим доступу: www.un.org.
2. Сайт Європейського Союзу. Режим доступу: <http://europa.eu/>
3. Сайт Ради Європи. Режим доступу: <http://www.coe.int/>
4. Сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://www.espch.ru>.
5. Сайт Міжнародної організації кримінальної поліції. Режим доступу:
<http://www.interpol.int>
6. Сайт Евразийский юридический журнал. Режим доступа:
<http://www.eurasialaw.ru>.
7. Сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
8. Сайт Міністерства внутрішніх справ України. Режим доступу.
<http://www.mfa.gov.ua/>